

ДЕРЖАВНА МІГРАЦІЙНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

**Контактний інформаційно-аналітичний центр з моніторингу
міграційних процесів**

**ОПЕРАТИВНИЙ ЗВІТ
З МОНІТОРИНГУ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
(28 серпня – 3 вересня 2015 року)**

Київ 2015

Оперативний звіт підготовлено Контактним інформаційно-аналітичним центром з моніторингу міграційних процесів Державної міграційної служби України.

Контактний інформаційно-аналітичний центр з моніторингу міграційних процесів Державної міграційної служби України створений відповідно до наказу ДМС від 29 травня 2015 року № 64 в рамках виконання рекомендацій, що містяться у п'ятій доповіді ЄК щодо прогресу України у виконанні Плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму.

Контактний інформаційно-аналітичний центр з моніторингу міграційних процесів діє на базі Управління документального забезпечення, роботи зі зверненнями громадян та запитами на інформацію Державної міграційної служби України.

У звіті представлені оперативні (за тиждень) результати спостережень за основними подіями в Україні та світі, з метою здійснення прогнозу розвитку міграційних процесів в Україні.

ЗМІСТ

I. ОКРЕМІ ПОКАЗНИКИ МОНІТОРИНГУ МІГРАЦІЙНИХ РИЗИКІВ	2
1.1. Зовнішні показники	2
1.1.1. Соціально-політична ситуація у світі	2
1.1.2. Наявність військових конфліктів та війн у світі	2
1.1.3. Наявність надзвичайних ситуацій, у тому числі кліматичних,	3
1.1.4. Основні шляхи постачання нелегальних мігрантів у Світі	5
1.2. Внутрішні показники	7
1.2.1. Наявність в Україні надзвичайних ситуацій, у тому числі кліматичних.	7
1.2.2. Події у районах проведення Антитерористичної операції.	7
1.2.3. Кількість внутрішньо переміщених осіб з тимчасово окупованої території України.	9
1.2.5. Зміни в законодавстві	9
II. ВПЛИВ ЗНАЧЕНЬ ОКРЕМИХ ПОКАЗНИКІВ МОНІТОРИНГУ МІГРАЦІЙНИХ РИЗИКІВ НА МІГРАЦІЙНУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ..	10
2.1. У сфері внутрішньої міграції	10
2.2. У сфері нелегальної (незаконної) міграції.....	10
2.3. У сфері надання притулку	11
2.4. У сфері трудової міграції	11

I. ОКРЕМІ ПОКАЗНИКИ МОНІТОРИНГУ МІГРАЦІЙНИХ РИЗИКІВ

1.1. Зовнішні показники

1.1.1. Соціально-політична ситуація у світі

Минулого тижня (28 серпня – 3 вересня) основні події знову розгорталися на теренах Європи, де кількість біженців з країн Африки, Азії та Близького Сходу продовжує бити рекорди.

Загальна кількість мігрантів, зареєстрованих у країнах ЄС у наразі оцінюється більш ніж у 350 тис. осіб, з яких упродовж липня 2015 року – 107,5 тис. осіб. Точні поточні цифри обсягу мігрантів до ЄС наразі не оприлюднюються через їх безперервний потік.

Активні бойові дії з терористичними угрупованнями впродовж минулого тижня тривали на території Афганістана, Бірми, ДР Конго, Ємена, Лівії, Малі, Нігерії, Південного Судану, Сирії, Сомалі.

В Україні минулий тиждень у районах проведення АТО був відносно спокійним через значне зменшення обстрілів з боку терористичних угруповань ДНР і ЛНР.

1.1.2. Наявність військових конфліктів та війн у світі

Станом на 03.09.2015 конфліктні ситуації та війни обліковуються орієнтовно у 65 країнах світу та окремих регіонах, у тому числі: у Африці – 27, в Азії – 16, в Європі – 9, у Південній Америці – 4, у Північній Америці – 1 та на Близькому Сході – 8.

Гарячі ситуації спостерігаються у **21 країні** та окремих територіях, в тому числі:

- в Африці – у 8 країнах:

ДР Конго, Малі, Судан і Сомалі – війна проти терористичних угруповань;

Єгипет, Нігерія – війна проти ісламістських бойовиків;

Лівія і Південний Судан – громадянська війна;

- в Азії – у 5 країнах:

Афганістан, Пакистан і Філіппіни – війна проти ісламістських бойовиків;

Бірма – війна проти повстанських груп;

Таїланд – військовий переворот.

- в Європі – у 2 країнах:

Росія – бойові дії проти ісламістських бойовиків у Чечні та Дагестані;

Україна – війна проти терористичних угруповань.

- у Південній Америці – у 1 країні:

Колумбія – війна проти терористичних угруповань.

- у Північній Америці – у 1 країні:

Мексика – війна проти наркокартелів.

- на Близькому Сході – у 4 країнах:

Ірак, Ізраїль, Ємен – війна проти ісламістських бойовиків;

Сирія – громадянська війна.

Найбільший резонанс впродовж останнього тижня отримали такі події:

Афганістан – більше 100 бойовиків було вбито 29 серпня внаслідок триваючої військової операції в окрузі Муса Кала, південній провінції Гільменд;

Ірак – в іракській провінції Найнава в понеділок, 31 серпня, за спробу перевороту було страчено понад 120 бойовиків терористичної організації «Ісламська держава».

Нігерія – бойовики ісламістської секти «Боко Харам» протягом тижня, що минув, убили понад 100 сільських жителів у провінції Борно;

Південний Судан – відновлення бойових дій, незважаючи на укладення минулого тижня перемир'я між Урядом країни і повстанцями;

Сирія – війська повстанців, що воюють проти влади чинного президента країни Башара Асада за військово-повітряної підтримки США і Туреччини відбили у ісламістських бойовиків місто Садаф, що на півночі Сирії.

Ісламістські бойовики в Пальмірі знищили могили, зведені у період з 44 по 103 роки нашої ери. За останні кілька тижнів ісламістські бойовики знищили два стародавні храми, внесені до списків Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО – Баал Шамін і Храм Бела;

Сомалі – ісламістські бойовики «Аль Шабаб» напали на військовий табір Уганди, Місії Африканського союзу в Сомалі (AMISOM), в результаті чого загинули 50 миротворців.

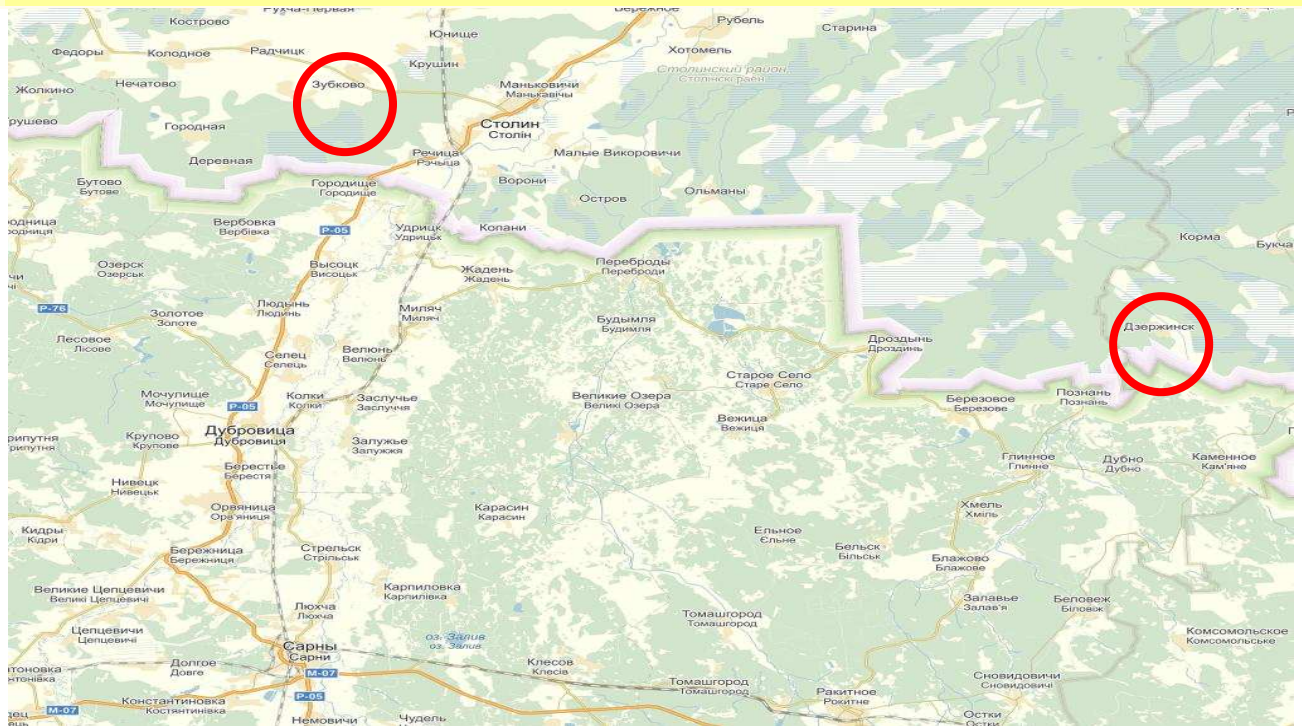
1.1.3. Наявність надзвичайних ситуацій, у тому числі кліматичних, в країнах, що мають спільні з Україною кордони

Республіка Білорусь

У південних регіонах країни, які межують з Житомирською, Рівненською та Волинською областями України, спостерігаються часті пожежі, які зазвичай становлять 1-й режим небезпеки за 5-бальною шкалою.

Натомість поблизу села Зубково, Столінського району Брестської області, яке межує з Рівненською областю, продовжується гасіння лісової пожежі площа якої станом на 03.09.2015 складала 12 га.

Також продовжується гасіння лісової пожежі поблизу села Держинськ Лельчицького району Гомельської області, яке також межує з Рівненською областю. Станом на 03.09.2015 площа пожежі складає 0,8 га.

Мал. 1. Місця надзвичайних ситуацій в Білорусі, потенційно небезпечних для України.

Республіка Молдова

Впродовж останнього тижня за даними Служби цивільного захисту і надзвичайних ситуацій Молдови наявність надзвичайних ситуацій, у тому числі кліматичних, не зафіксовано.

Російська Федерація

У регіонах, що межують з Україною за повідомленнями МНС Російської Федерації наявність надзвичайних ситуацій, у тому числі кліматичних, не зафіксовано.

Станом на 03.09.2015 на територіях Республіки Бурятія та Іркутської області діють «Режим надзвичайної ситуації в лісах» та «Особливий протипожежний режим».

Станом на 03.09.2015 загальна площа пожеж у вказаних регіонах Росії зросла до рекордних 186,5 тис. га. Загальна площа, пройдена лісовими пожежами в Іркутській області та Бурятії з початку року нинішньої лісопожежної катастрофи (за липень, серпень і перші дні вересня 2015 року) складає, за попередньою оцінкою, від 1,2 до 1,5 млн гектарів.

В Примор'ї внаслідок тайфуну Гоні різко підвищився рівень води у річці Комаровка, у результаті чого було затоплено місто Уссурійськ та ряд сіл його округ. Загалом внаслідок повені постраждали житлові будівлі та майно більш як 4-х тис. осіб, в окремих селах знищено 30-40% посівів. Людські жертви відсутні.

Республіка Польща

У регіонах Польщі, які межують з Україною, впродовж останнього тижня наявність надзвичайних ситуацій, у тому числі кліматичних, не зафіксовано.

Румунія

Впродовж останнього тижня у регіонах Румунії, які межують з Україною, наявність надзвичайних ситуацій, у тому числі кліматичних, не зафіксовано.

Словацька Республіка

У регіонах Словацької Республіки, які межують з Україною, впродовж останнього тижня наявність надзвичайних ситуацій, у тому числі кліматичних, не зафіксовано.

Угорщина

У регіонах Угорщини, які межують з Україною, впродовж останнього тижня наявність надзвичайних ситуацій, у тому числі кліматичних, не зафіксовано.

1.1.4. Основні шляхи постачання нелегальних мігрантів у Світі

Міграційна криза в ЄС продовжується. Обсяги міграції із зон ведення бойових дій, які проходять в основному в Африці та на Близькому Сході (Афганістан, Сирія, Лівія, Ірак, Туніс, Єритрея, Нігерія, Судан), до країн Європейського Союзу не зменшуються.

Загальна кількість мігрантів, зареєстрованих у країнах ЄС, у наразі оцінюється більш ніж у 350 тис. осіб, з яких лише упродовж липня 2015 року до країн-членів ЄС прибуло 107,5 тис. осіб. Точні поточні цифри обсягу мігрантів до ЄС наразі не оприлюднюються через їх безперервний потік.

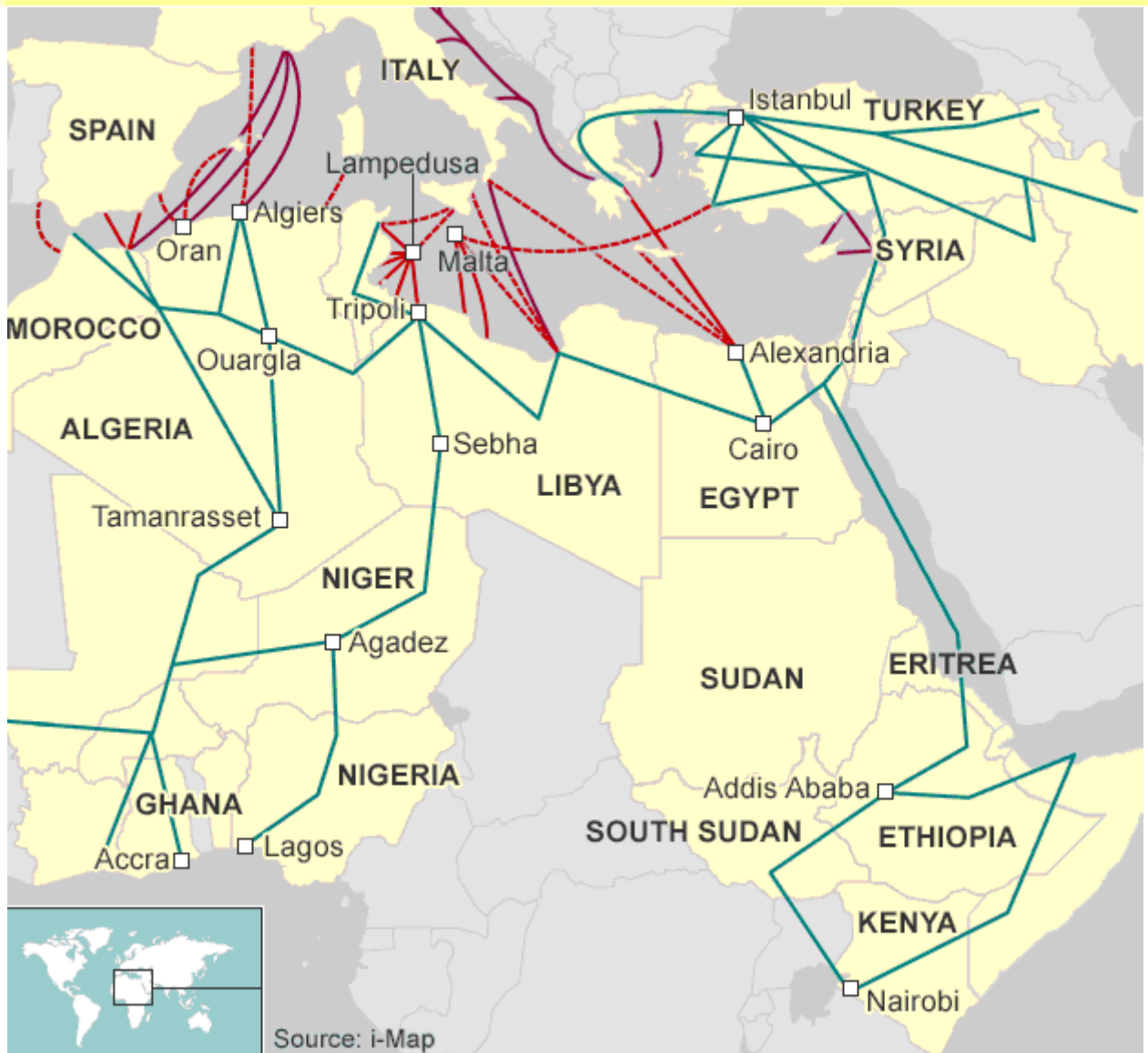
За I півріччя 2015 року кордони ЄС пересікли понад 137 тис. людей, що на 83% більше, ніж за аналогічний період 2014 року. У зв'язку з цим ЄС запланував спеціальну систему квот на прийом мігрантів. Проти такої ініціативи висловилися Великобританія, Словаччина, Естонія та Угорщина.

Мета мігрантів, що прибувають до ЄС є незмінною – отримання статусу біженця та соціальних пільг у Великобританії, Німеччині, Франції, Норвегії та інших розвинених країнах ЄС.

До традиційних 5 маршрутів міграції до країн ЄС додався так званий «північний» маршрут через територію Росії до Норвегії:

- 1) Іспанія – Італія;
- 2) Турція – Греція – Македонія – Сербія – Угорщина – Австрія – Німеччина;
- 3) Туреччина – Греція – Македонія – Сербія – Угорщина – Словаччина – Чехія;
- 4) Італія – Франція – Німеччина;
- 5) Італія – Франція – Великобританія;
- 6) Росія – Норвегія.

«Північний» маршрут міграції мігрантів з країн Азії та Африки до Норвегії є більш дешевий та безпечний, порівняно з іншими маршрутами, які пролягають через Середземне море.

Мал. 2. Основні шляхи міграції до ЄС 2015.

У той же час цей маршрут наразі ще не набув популярності, адже поліція Норвегії щодня фіксує близько 100-150 мігрантів з країн Африки та Азії, що неможливо порівняти із сотням тисяч мігрантів, які штурмують Середземне море.

З метою протидії обсягам неконтрольованої міграції до країн ЄС, Угорщина, яка разом з Грецією і Македонією найбільше потерпає від напливу мігрантів, на минулому тижні завершила будівництво 4-метрового паркану вздовж кордону із Сербією.

Разом з тим, як заявив глава МЗС Угорщини Петер Сіярто, Угорщина реєструватиме усіх мігрантів, які прибуватимуть до країни. При цьому «економічних мігрантів» угорська влада повертатиме у країни, з яких вони прибули.

У п'ятницю 28.08.2015 Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Пан Гі Мун заявив про скликання глобального саміту через кризову ситуацію з біженцями. Захід має відбутися 30 вересня на полях Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку.

1.2. Внутрішні показники

1.2.1. Наявність в Україні надзвичайних ситуацій, у тому числі кліматичних.

Надзвичайних подій, які б призвели до можливого переселення людей протягом 28 серпня – 3 вересня на території України, крім районів проведення АТО і тимчасово окупованої території Кримського півострова, не зафіксовано.

Натомість 03.09.2015 у Вінницькій області (м. Гайсин) зафіксовано надзвичайну ситуацію природного характеру за рівнем «об'єктовий», а саме: захворювання легкого та середнього ступенів важкості 73 студентів Гайсинського медичного коледжу (з них 59 осіб – неповнолітні) внаслідок гострої кишкової інфекції, гострого ентериту та ентеровірусної інфекції (попередній діагноз). В осередку захворювання фахівцями Санепідслужби України проводиться комплекс санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів.

Водночас, через пожежі лісових масивів та горіння торфовищ упродовж останнього тижня зафіксований високий рівень задимленості та забруднення продуктами горіння в окремих регіонах України (м. Київ, Київська, Вінницька, Житомирська області).

Для прикладу, станом на вечір 2 вересня 2015, показники вмісту сірчистого ангідриду в Деснянському районі м. Києва перевищували норму в 18 разів, станом на 16 годину 3 вересня – в 1,2-1,5 рази.

Ураховуючи допустимий рівень ризику збільшення потоків внутрішньої міграції є малоімовірним.

1.2.2. Події у районах проведення Антитерористичної операції.

З початку звітної тижня (28 серпня – 3 вересня) спостерігається тенденція до покращення обстановки в зоні АТО: кількість порушень режиму припинення вогню зменшилася на 76,5 % до 148-ми. За вказаний період загинули щонайменше 3 українських військових, волонтер та офіцер податкової міліції ДФС, ще 16 військовослужбовців отримали поранення.

Мал. 3. Мапа АТО станом на 03.09.2015.

За інформацією Уповноваженого Президента України з мирного врегулювання конфлікту в Донецькій та Луганській областях Герашенко І.В. в заручниках незаконних збройних формувань наразі залишаються 157 осіб, серед яких близько 100 осіб – військовослужбовці і представники інших силових структур, інші – цивільні. Зниклими безвісти в списку СБУ вважаються 814 осіб.

Станом на 03.09.2015 обстановка в зоні АТО залишається стабільна, незаконні збройні формування, в цілому, дотримувалися режиму тиші. А поодинокі випадки застосування ворогом зброї були хаотичними і провокативними.

Водночас, за оперативною інформацією прес-центра АТО, незаконні збройні формування за будь яку ціну намагаються затягнути мешканців Донбасу у свої лави. Як наслідок, чоловіки призовного віку масово виїжджають з тимчасово окупованих територій.

Так, донедавна, через пункт перетину українсько-російського кордону «Червонопартизанськ», до Росії щоденно пішки виходило близько трьох десятків чоловіків. А вже на цьому тижні злочинці заборонили перетинати кордон мешканцям Донбасу молодше 50 років.

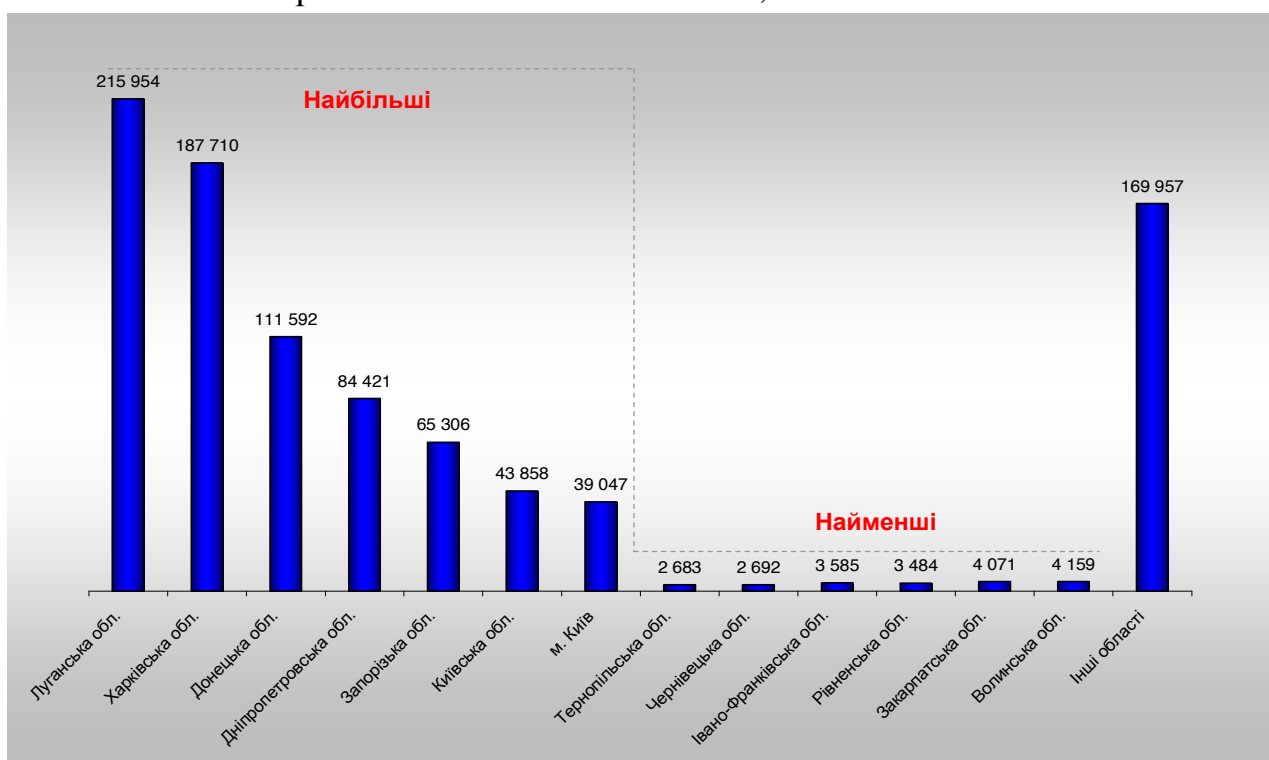
Зважаючи на зниження активності незаконних збройних формувань та певну стабілізацію обстановки протягом звітного тижня існує ризик збільшення внутрішньої міграції на рівні «насторожуючий».

1.2.3. Кількість внутрішньо переміщених осіб з тимчасово окупованої території України.

Згідно з оперативною інформацією Міжвідомчого координаційного штабу з питань соціального забезпечення громадян України, які переміщуються з районів проведення антитерористичної операції та тимчасово окупованої території, у період 28 серпня – 3 вересня кількість внутрішньо переміщених осіб з районів проведення антитерористичної операції та тимчасово окупованої території збільшилась на 4,9 тис. осіб (0,5 %), з яких 4,8 тис. осіб (98,5%) – переселенці з Донецької та Луганської областей.

Станом на 03.09.2015 з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції до інших регіонів загалом переселено 938,5 тис. осіб (з них 159,4 тис. дітей та 460,3 тис. інвалідів та осіб похилого віку), у тому числі:

- з Донецької і Луганської областей – 917,7 тис. осіб;
- з АР Крим і міста Севастополь – 20,8 тис. осіб.

Мал. 4. Розподіл внутрішньо переміщених осіб за регіонами переселення.

Як видно з рисунку 1.2 найбільші потоки внутрішнього переміщення осіб з районів проведення АТО спрямовані у східні та центральні регіони України.

1.2.5. Зміни в законодавстві

Розпорядженням від 25.08.2015 № 1640-р Уряд Російської Федерації прийняв пропозицію Мінтрансу Росії про припинення дії Угоди між

Міністерством транспорту та зв'язку України і Міністерством транспорту Російської Федерації про організацію міжнародного прямого залізнично-поромного сполучення через порти Крим (Україна) і Кавказ (Росія), підписаної 12 листопада 2004 року.

II. ВПЛИВ ЗНАЧЕНЬ ОКРЕМИХ ПОКАЗНИКІВ МОНІТОРИНГУ МІГРАЦІЙНИХ РИЗИКІВ НА МІГРАЦІЙНУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ

2.1. У сфері внутрішньої міграції

Ризик посилення обсягів внутрішньої міграції населення з тимчасово окупованої території України та районів проведення АТО.

Як уже зазначалося вище впродовж останнього тижня (28 серпня – 3 вересня) кількість внутрішньо переміщених осіб в Україні збільшилась на 4,9 тис. осіб, що на 0,7 тис. осіб менше, ніж тижнем раніше.

На збільшення потоку внутрішньо переміщених осіб може вплинути і факт настання гуманітарної кризи у районах, що контролюються терористичними угруповуваннями ДНР і ЛНР.

Так, за повідомленням Центру новин ООН міжнародні організації стикаються з серйозними проблемами при наданні допомоги найбільш вразливим категоріям населення, які постраждали від збройного конфлікту в Донбасі. Так, згідно заяви управління ООН з координації гуманітарних питань через відсутність гарантій безпеки, бюрократичних перепон, а також матеріально-технічних проблем на місцях доступ до нужденних осіб наразі є обмеженим. При цьому експерти ООН відзначають, що в найважчому становищі перебувають близько 2-х млн осіб в районах, які розташовані уздовж лінії розмежування вогню.

Крім того, за даними ООН, становище людей, що живуть вздовж лінії розмежування, ускладнюється ще й тим, що вони не можуть перебратися в безпечне місце «в силу складної процедури» видачі дозволів на переміщення. Також повідомляється, що в тимчасово окупованих районах не працюють банки, порушена система торгівлі, не виплачуються пенсії та соціальні допомоги.

Короткостроковий прогноз: ризик збільшення потоків внутрішньої міграції населення України із Донецької та Луганської областей до інших регіонів України наразі є непередбачуваним, оскільки дії терористичних угруповувань ЛНР і ДНР не спрямовані на захист мирного населення, що проживає на непідконтрольних українським війська територіях.

2.2. У сфері нелегальної (незаконної) міграції

Ризик збільшення фактів незаконного проникнення іноземців та ОБГ на територію України.

Із запровадженням країнами ЄС жорстких заходів реагування на факти незаконної міграції, південні та західні регіони України, аналогічно до Македонії, Сербії та Греції можуть стати транзитними пунктами для нелегалів на шляху до розвинених країн ЄС.

Наразі головним фактором відсутності напливу нелегальних мігрантів з країн Африки та Азії в Україну є те, що Україна має незручне географічне розташування по відношенню до основних шляхів їх міграції у ЄС.

Іншими пояснюючими факторами відсутності напливу в Україну нелегальних мігрантів з вищезгаданих країн є військові дії на Сході України та неспинне зниження прожиткового рівня населення України.

Короткостроковий прогноз: у разі загострення ситуації у районах проведення АТО та відсутності значних перешкод для потрапляння нелегальних мігрантів до країн-членів ЄС уже існуючими шляхами, ризик збільшення фактів незаконного проникнення іноземців на територію України залишається низьким.

2.3. У сфері надання притулку

Ризик зростання звернень громадян, у країнах походження яких відбуваються дії, що перешкоджають нормальному проживанню людей, із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує захисту

Впродовж січня-липня 2015 року до України прибуло 795 іноземців, які звернулися за отриманням захисту. Основними країнами постачання шукачів захисту в Україні за цей період були Афганістан – 308 осіб, Сирія – 73 особи, Сомалі – 85 особи.

Тому загострення військових конфліктів у цих регіонах може призвести до збільшення обсягів шукачів захисту в Україні.

Короткостроковий прогноз: враховуючи загострення бойових дій у країнах Близького Сходу і Північної Африки, та наростання спротиву мігрантам у країнах-членах ЄС, рівень збільшення потоків шукачів захисту в Україні може бути високим.

2.4. У сфері трудової міграції

Ризик необґрунтованого зростання обсягів трудової міграції в Україні та негативного впливу трудових мігрантів на ринок праці в Україні.

За повідомленнями Мінекономрозвитку, у I півріччі 2015 року падіння ВВП становило 16,3%, обсяги виробництва в сільському господарстві України знизилися на 9,3%, зростання споживчих цін склало 39,3% в порівнянні з початком року (липень до грудня). Обсяги експорту товарів знизилися на 35,4%. Падіння реальної заробітної плати склало 23,9%.

Рівень інфляції за січень-липень 2015 року становив 39,3%.

Крім того, в Україні на осінній період очікується підвищення рівня адміністративно-регульованих цін та тарифів.

Короткостроковий прогноз: враховуючи викладене та події на Сході України наявність значних ризиків необґрунтованого зростання обсягів трудової міграції в Україні та негативного впливу трудових мігрантів на ринок праці в Україні наразі не прогнозується.